

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

В.Д. ДИРЕКТОР: Асс. д-р Шабан МЕМЕТИ

ОДДЕЛЕНИЕ ЗА МЕДИЦИНА НА ТРУД И ПРОЦЕНКА НА ЗДРАВСТВЕНИ РИЗИЦИ

НАЧАЛНИК: Проф. д-р Елисавета СТИКОВА

ПОДГОТВИЛ:

Цветанка Невчева, специјализирана медицинска сестра по семејна и патронажна грижа

СОРАБОТНИЦИ:

Д-р Анита Цветковска, специјалист по медицина на труд
Д-р Фљамуре Зекири Кека, специјалист по медицина на труд
Сабиха Старова, дипл. медицинска сестра

Статистичка обработка:

Јасмина Тахири, самостоен медицински статистичар

Техничка обработка:

Борче Андоновски
Сузана Дунгевска
Центар за статистичка обработка на здравствени податоци,
публицистика и едукација

Скопје, 2019 година

ПРЕДГОВОР

Безбедноста и здравјето на работа на работниците е дел од човековата безбедност.

Безбедната работна средина не е само водење на здрава економска политика туку основно човеково право.

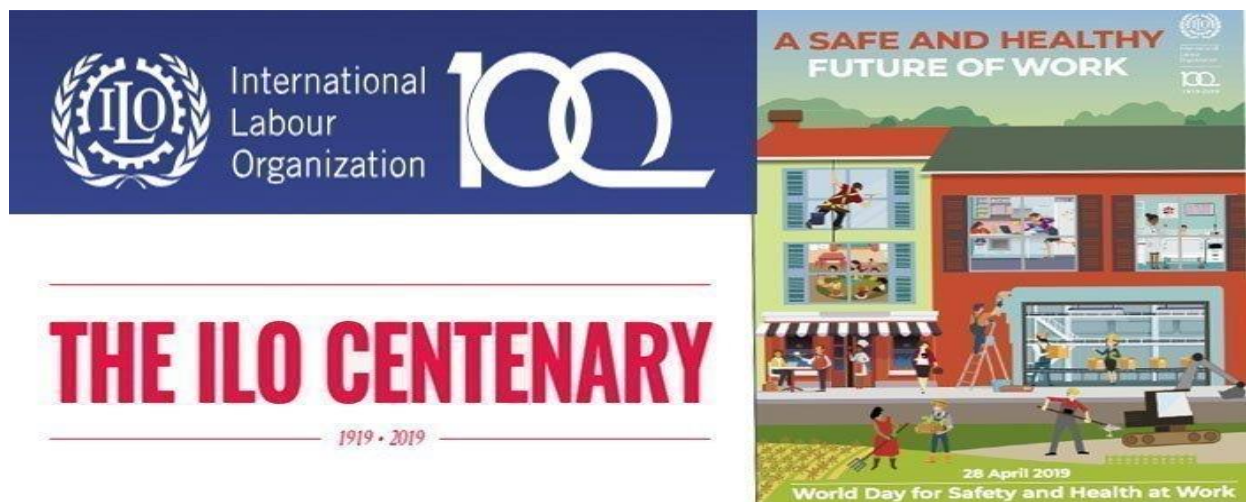
Кофи Анан

Говор на денот на работниците, Њујорк 28 Април 2002 година.

Секоја година, околу 3 милиони работници умираат од несреќи на работното место или болести поврзани со работата, што претставува неприфатлива и недозволива бројка на изгубени човечки животи. Ние можеме и мораме да ги редуцираме и елиминираме смртните случаи, несреќите на работното место и болестите поврзани со работа.

Гај Рајдер

Генерален директор на МОТ

Достапно на (https://www.ilo.org/safework/events/safeday/WCMS_677419/lang--en/index.htm)

Денес ние работиме било кога и било каде и се соочуваме со нови услови на работа, но ниту едно работно место не смее да ја загрози твојата безбедност, здравје и благосостојба или твојот живот.

Оваа година се одбележува 100 годишнината од постоењето на МОТ (1919-2021 година).

Мотото под кое оваа година се одбележува Светскиот ден за безбедност и здравје на работа, 28 Април гласи : „Заедно за безбедна и здрава работа во иднина”.

Според информациите добиени од МОТ, секој ден во Светот 7.500 луѓе умираат поради работа во небезбедни и нездрави работни средини, од кои поголемиот број вкупно 6.500 од болести поврзани со работа.

Секој ден околу 1 000 000 работници доживуваат несреќи на работното место.

Ова има огромно влијание врз работниците и нивните семејства како на економски, физички и емоционален план, но исто така остава последици и врз продуктивноста на компаниите.

Од 1919 година МОТ има усвоено околу 40 конвенции за безбедност и здравје на работа. Има остварено соработка со различни влади и има издадено голем број на публикации, кодекси, водичи, тренинг материјали.

Светскиот ден за безбедност и здравје на работа 28 април се одбележува со цел фокусирање на интернационалната потребата од превенција на појава на смртни случаи, несреќи на работа и болести предизвикани од работата.

Денес сме дојдени во ситуација да се соочиме со нови шанси и предизвици, за да го заштитиме здравјето и добросостојбата на работниците.

Како што се технологијата, промената на демографската структура, промените во работните средини.

Некои од овие трендови подринесуваат до креирање на побезбедни и здрави работни места, но некои од нив доведуваат до креирање на ризици за вработените.

Што може да биде направено:

Препознавање на ризиците;

Воведување на повеќе дисциплина при менаџирање на безбедноста и здравјето на работа;

Совладување на нови вештини;

Прифаќање на пошироки стратегии за јавно здравје и превенција;

Ратификување и имплементирање на МОТ стандарди за безбедност и здравје на работа.

Денес повеќе од било кога треба да се обединат владите, работодавачите и работниците и да ја искористат оваа шанса за акција за иднината, за создавање на безбедни и здрави работни места за сите, сега и во иднина!

Достапно на: (<https://www.ilo.org/safework/events/safeday/lang--en/index.htm>)

Во текот на оваа година продолжуваат активностите за ревидирање и унапредување на постоечката законска рамка во областа на безбедноста и здравјето при работа, односно ревидирањето на Законот за безбедност и здравје при работа. Се надеваме дека со овие измени и унапредувања на законите одредби, пред сè ќе ја подобриме практичната имплементација на законот, кој е донесен пред повеќе од 10 години и во овој период се детектирани повеќе слабости и можности за негово подобрување. Истовремено со вклученост на сите засегнати страни подготвуваме и целосно нов Закон за работни односи со кој се унапредуваат работничките права и ќе биде усогласен со сите меѓународни конвенции“, изјави Царовска.

Достапно на: (http://www.mtsp.gov.mk/pocetna-ns_article-carovska-rabotime-na-revidiranje-na-zakonot-za-bezbednost-i-zdravje-pri-rabota.nspх).

Европска агенција за безбедност и здравје при работа (OSHA) која што е формирана 1994 година со седиште во Билбао (1997 година) во 2019 година прославува 25 години заедничка работа со својата широка мрежа на партнери за да ја направи Европа побезбедно и поздраво место за работа.

Достапно на:

https://www.google.com/search?biw=1280&bih=739&tbm=isch&sa=1&ei=jKDJXMGGGKSQ1fAPsfG5iAE&q=e+osha+25+years&oq=eu+osha+25+years&gs_l=img.3...4619870.4629089..4629397...0.0..1.204.3310.4j23j1.....0..1..gws-wiz-img.....0..0j0i8i30j0i24j0i67j0i30.6XYMEfqgCLM#imgrc=BoQ6owEQp3ebQM:

Меѓународниот ден на работниците се одбележува на истиот датум, 28 Април. Преземање контрола - отстранување на опасните супстанции од работното место, претставува тема на овогодинешната кампањата која што ја спроведува Меѓународна конфедерација на синдикати (ITUC)

Достапно на: (<https://www.ituc-csi.org/IWMD19-EN>)

На секои 11 секунди едно лице го губи животот поради небезбедни услови во работната средина. Додека свеста расте, канцерот останува број еден убиец на работното место во многу земји. Меѓународната конфедерација на синдикати (ITUC) на овој Меѓународен ден на работниците повикува на 0 за канцерот.

Ние го нарекуваме тоа заработка за живот, а сепак работниците и понатаму се изложени на смртоносни супстанции. Денес им оддаваме почит на оние кои ја платиле крајната цена на работата. Во нивно сеќавање продолжуваме да се бориме за живот!

Генерален секретар на ITUC - Шаран Бароу.

ДЕФИНИЦИЈА НА ПОВРЕДИ НА РАБОТА И ПРОФЕСИОНАЛНИ БОЛЕСТИ

Постојат повеќе различни дефиниции за несреќи и повреди на работа.

Меѓународната организација на трудот во Резолуцијата за статистичка обработка на повредите на работа што се последица на несреќите на работа од 1998 година, ги дава следните дефиниции:

- а) **Несреќа на работа:** неочекуван и непланиран настан, вклучувајќи и акт на насилство, кој е поврзан со работата и предизвикува повреда, болест или смрт на работникот;
- б) **Несреќа на пат:** несреќа која се случува на вообичаениот пат при доаѓање или враќање од работа, од професионална обука и други вообичаени активности што се поврзани со работата, а за кои е потребно патување;
- в) **Поведа на работа:** повреда, болест или смрт на работникот што е последица на несреќа на работа;
- г) **Неспособност за работа:** неспособност на работникот што бил повреден да ги обавува нормалните работни задачи кои ги обавувал пред повредата.

Според Методологијата за усогласување на статистиката за несреќи при работа (ESAW), која е резултат на заедничка активност на ЕУРОСТАТ и Директоратот на Европската Комисија за вработување и социјални прашања, несреќа при работа се дефинира како “настан во текот на работата кој резултирал со физичка или ментална штета”. Ова ги вклучува и случаи на акутно труење или намерни дејствија од страна на други лица, како и несреќите што се случуваат за време на работа, но се надвор од просториите на претпријатието. Според оваа методологија во повреди на работа не спаѓаат повредите предизвикани на пат од работа до дома и обратно (commuting accidents).

Треба да се нагласи дека според Европската методологија за несреќи на работа, под несреќа со фатален исход е дефинирана несреќа која резултира со смрт на жртвата во текот на една година од случување на несреќата.

Дополнителен критериум за вклучување во хармонизираниот систем за известување за повреди на работа со кој индиректно се утврдува тежината на повредата на работа е и отсуството од работа поради настаната повреда на работа. Така, според Европската методологија при статистичката обработка, а со цел да се обезбедат компарабилни податоци, се анализираат само оние повреди на работа за кои е утврдено отсуство од работа подолго од 3 денови.

ДЕФИНИЦИЈА НА ПОВРЕДА НА РАБОТА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Според Законот за пензиско и инвалидско осигурување на Република Северна Македонија, под повреда на работа се подразбира повреда која е предизвикана од непосредно и краткотрајно механичко, физичко или хемиско дејство, како и повреда која е причинета со нагли промени во положбата на телото, ненадејно оптеретување на телото или со други промени на физиолошката состојба на организмот, ако таквата повреда причински е поврзана со вршењето на работите на работното место.

Под повреда на работа се подразбира и повреда која настанала на редовниот и вообичаен пат од местото на живеење до работа и обратно, на службен пат, како и во други услови што се поврзани со доаѓањето на работа или користењето на право на професионална рехабилитација.

Како повреда на работа според овој Закон се смета и заболување на работникот што настанало непосредно и како исклучителна последица на некој несреќен случај или од виша сила за време на вршење на работата или во врска со неа. Во оваа категорија спаѓаат акутните труења на работа, пред се поради фактот дека настануваат како последица на непосредни и краткотрајно дејство на хемискиот штетниот фактор од работната средина.

Од ова јасно произлегува дека недостасува целосно усогласување на дефиницијата за повреда на работа и критериумите според кои се врши известување и статистичка обработка на повредите во Република Северна Македонија, со оние кои се препорачуваат од Меѓународната организација на трудот и се користат во земјите на Европската унија.

Таа неусогласеност се однесува на фактот дека под повреда на работа кај нас се признава секоја повреда, независно дали кај повредениот работник е утврдена привремена спреченост за работа (боледување) и колку тоа траело. Втората неусогласеност произлегува од фактот дека кај нас и повредите на редовниот пат до и од работа исто така се признаваат како повреди на работа.

И покрај неусогласеноста со дефиницијата на ЕУРОСТАТ треба да се одбележи дека нашите работници во овој момент користат поголеми и пошироки права по основа на повреди на работа отколку што е препорачаниот минимум кон кој обврзува Европската Унија. Процесот на усогласување со барањата на ЕУРОСТАТ се предвидува да се надминат со помош на соодветно дизајнирана пријава за повреди на работа.

ЕВИДЕНЦИЈА НА ПОВРЕДИТЕ НА РАБОТА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Рамковата Директива 89/391/ЕЕЦ за безбедноста и здравјето на работниците на работа, во член 9, параграф с) и д) ја содржи одредбата за обврска на работодавачите да водат евиденција за несреќите на работа кои резултираат со неспособност за извршување на работните обврски повеќе од три дена, и во согласност со националните закони и правилници да подготвуваат извештаи за несреќите на работа во кои се инволвирани работниците. Оваа одредба од рамковната директива е вградена и во нашето национално законодавство.

Така, во чл. 36 од Законот за безбедност и здравје на работа (Сл. Весник бр. 92/2007), работодавачот е должен веднаш, или најдоцна во рок од 48 часови да ја извести инспекцијата од областа на трудот за секој смртен случај, колективна несреќа и повреди на работа кои предизвикуваат временна неспособност на работа подолга од 3 работни денови. За таа цел Државниот инспекторат за труд има изготвено известување за несреќа на работа. Со чл. 9 од Правилникот за начинот на водење на евиденции од областа на 12 безбедност и здравје на работа (Сл. Весник 136/2007), поблиску се регулира содржината и

податоците за кои работодавачот мора да води евиденција во случај на професионални болести, заболувања во врска со работата, повреди на работа и смртни случаи при работа.

Во Република Северна Македонија евиденциите за повреда на работа се уште се водат преку индивидуалните пријави за повреди на работа во т.н. Образец – индивидуален извештај ЕТ-8, а во согласност со член 17 од Законот за евиденции во областа на здравството (Сл. Лист бр. 2/77). Оваа пријава содржи податоци кои ги пополнува работодавачот т.е. лицето назначено од него, докторот кој прв пружил здравствена услуга, а содржи и елементи кои се однесуваат на извршениот инспекциски надзор.

Индивидуалниот извештај се пополнува во 8 примероци, од кои 1 останува кај работодавачот, а останатите се доставуваат во подрачната служба на Фондот за здравствено осигурување, од каде се дистрибуираат до останатите извештајни субјекти – Центрите за јавно здравје. Центрите се должни најдоцна до 5-ти во тековниот месец да ги достават извештаите за претходниот месец до Институтот за јавно здравје на Република Северна Македонија.

Во 2009 година беше донесен новиот Закон за евиденции во областа на здравството (Сл. Весник РМ бр. 20/2009). Со овој закон и со неговите понатамошни измени (Сл. Весник бр. 53/11 и 164/13) се воспоставува Национален систем за електронски евиденции во здравството.

Согласно член 5 од овој Закон, Институтот за јавно здравје на Република Северна Македонија е носител на здравствената статистика за евиденциите што задолжително се водат во здравствените установи. Секоја здравствена установа е обврзана да води збирни и индивидуални евиденции и податоците да ги доставува до 10-те Регионалните центри за јавно здравје во Републиката.

Член 8 од Законот за евиденции во областа на здравството обврзува ги обврзува здравствените установи за водење на збирни и индивидуални евиденции. Утврдени се 35 индивидуални евиденции за повеќе различни болести и состојби, од кои индивидуалните

евиденции за повреди на работа, за професионални болести, за интоксикации и за отсуство од работа се актуални за следење на состојбите поврзани со безбедноста и здравјето на професионално експонираната популација.

Врз основа на овој член понатаму (член 11) Институтот за јавно здравје се обврзува да ги води здравствените регистри, вклучувајќи ги и регистрите за повреда на работа и за професионални болести.

За жал, во изминатиот период, и покрај законската обврска, до Институтот за јавно здравје нема доставено ниту една индивидуална пријава за повреда на работа и/или за професионална болест од страна на докторите специјалисти по медицина на трудот и/или останатите доктори кои учествувале во нивната дијагноза и терапија.

Тоа е причината зошто до сега не се воспоставени регистрите за повреди на работа и за професионални болести, ниту пак е објавена публикација на професионалните болести во Република Македонија.

Имајќи ги во предвид овие законски обврски, Институтот за јавно здравје ја презеде иницијативата за регулирање на оваа материја, формираше работна група и во текот на 2010 и 2011 година се одржаа редица експертски средби и консултации и се изготвија работни верзии на сите пријави, вклучувајќи ги и индивидуалните пријави за професионални болести и повреди на работа.

Пријавите беа конципирани и изработени во согласност со националното право во оваа област и целосно беа усогласени со Европската статистика за повреди на работа (ESAW – European Statistic for Accidents at Work) и европската статистика за професионални болести (EODS - European Occupational Diseases Statistic). Работните верзии на пријавата за повреда на работа и за професионални болести беа испратени за стручно мислење до сите релевантни институции и здруженија, а свои забелешки достави само Државниот инспекторат за труд.

По ова, а врз основа на член 14, точка 2 од Законот за евиденции во областа на здравството, усогласените верзии на пријавата за професионални болести и за повреди на

работа (заедно со сите останати индивидуални евиденции) беа доставени на разгледување и барање на мислење до Државниот завод за статистика и Дирекцијата за заштита на лични податоци.

По усогласување на методолошките принципи и статистички стандарди (дефиниции, класификации и номенклатури), работната група во Институтот за јавно здравје пристапи кон изработка на финалната верзија на пријавите за професионални болести и повреди на работа, кои се достапни на Интернет страницата на Институтот за јавно здравје на Република Северна Македонија.

(<http://www.iph.mk/dejnosti/sektor-za-zdravstvena-ekologija/oddelenie-zamedicina-na-trud-i-procenka-na-zdravstveni-rizici/>).

СОСТОЈБА ВО ВРСКА СО ПОВРЕДИТЕ НА РАБОТА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО 2017-2018 ГОДИНА

Во анализата на состојбата за повредите на работа во Република Северна Македонија се користени податоците од пријавите за повреда на работа и индивидуалните извештаи ЕТ-8, кои Институтот за јавно здравје ги добива преку Центрите за јавно здравје и Фондот за здравствено осигурување, а според претходно важечката методологија за прибирање и обработка на здравствено-статистичките податоци.

Во текот на 2018 година Институтот за јавно здравје добиваше редовни извештаи за повредите на работа од Центарот за јавно здравје – Битола, Центарот за јавно здравје – Велес и неговите единици од Гевгелија, Кавадарци, Неготино, Свети Николе, Центарот за јавно здравје Тетово и подрачната единица на Фондот за здравствено осигурување – Скопје.

Во текот на 2018 година се забележани вкупно 846 повреди на работа, што претставува намалување во однос на претходната извештајна година од околу 24.0%.

Во структурата на регистрираните повреди на работа во 2018 година и понатаму најголем број се оние забележани во индустријата и рударството и тоа вкупно 301 повреди или

36.0% од вкупниот број на регистрирани повреди во Република Северна Македонија во 2018 година. Во однос на 2017 година нивниот број е намален за 24.0%.

Потоа следуваат повредите регистрирани кај останати осигурени лица (вработени кај приватни работодавачи и лица кои што вршат самостојна професионална дејност) кои во структурата на вкупните повреди на работа учествуваат со 20.0%. Станува збор за 169 повреди, а во однос на 2017 година нивниот број е намален за 1.0%. На трето место во структурата на повредите во 2018 година се повредите во здравство и социјална заштита со вкупно регистрирани 123 повреди т.е. 14.0%. Во однос на 2017 година нивниот број е намален за 14.0%. На четврто место според бројот на регистрирани повреди на работа се повредите регистрирани во дејноста сообраќај и врски. Станува збор за вкупно 69 повреди односно 8.2% од сите повреди на работа.

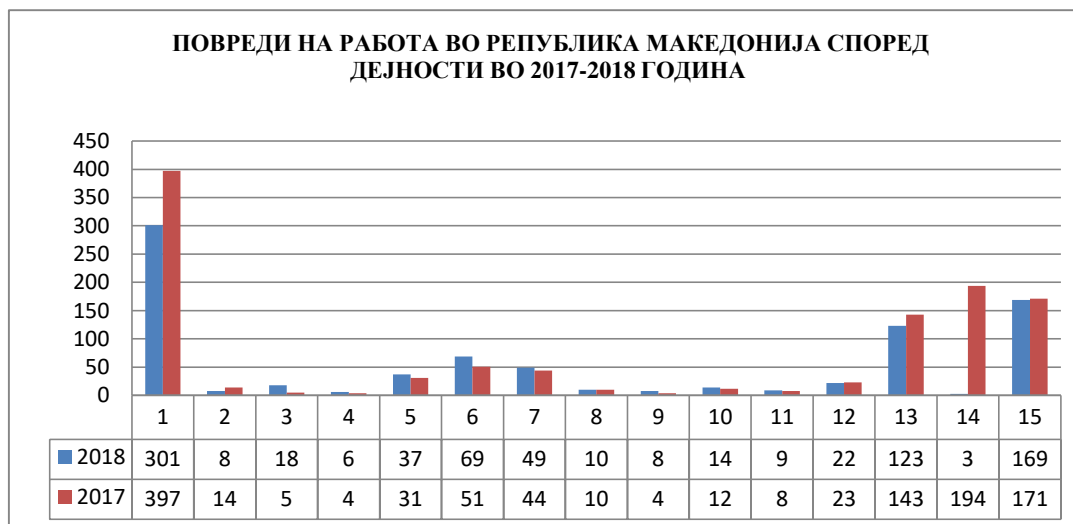
Податоците за структурата на повредите на работа според дејности во периодот 2017-2018 година се прикажани во Табела број 1 и Графикон број 1.

Табела број 1 ПОВРЕДИ НА РАБОТА РЕГИСТРИРАНИ ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО 2017-2018 ГОДИНА

Стопанска дејност	2017	%	2018	%
01 Индустрија и рударство	397	35.7	301	36.0
02 Земјоделство и рибарство	14	1.3	8	1.0
03 Шумарство	5	0.4	18	2.1
04 Водостопанство	4	0.3	6	1.0
05 Градежништво	31	2.8	37	4.4
06 Сообраќај и врски	51	4.6	69	8.2
07 Трговија	44	4.0	49	6.0
08 Угостителство и туризам	10	0.9	10	1.2
09 Занаетчиство и лични услуги	4	0.3	8	1.0
10 Стамбено-комунални дејности	12	1.1	14	1.7
11 Финансиски и други услуги	8	0.7	9	1.1
12 Образование и култура	23	2.1	22	3.0
13 Здравство и социјална заштита	143	12.9	123	14.0
14 Општествено политички организации	194	17.5	3	0.3
15 Останати осигурани лица	171	15.4	169	20.0
ВКУПНО	1111	100.0	846	100.0

*Извор: Институт за јавно здравје на РСМ

Графикон број 1 ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ НА РЕГИСТРИРАНИ ПОВРЕДИ НА РАБОТА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА СПОРЕД ДЕЛНОСТИ ВО 2017-2018 ГОДИНА

Легенда

1. Индустија и рударство	9. Занаетчиство и лични услуги
2. Земјоделие и рибарство	10. Стамбено – комунална дејност
3. Шумарство	11. Финансиски и други услуги
4. Водостопанство	12. Образование и култура
5. Градежништво	13. Здравство и социјална заштита
6. Сообраќај	14. Општествено политички организации
7. Трговија	15. Останати осигурани лица

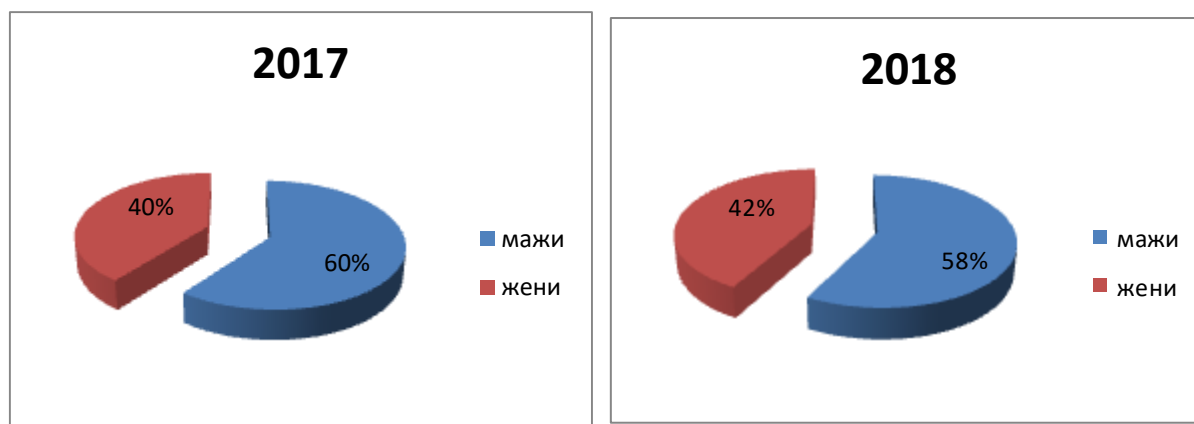
Во структурата на вкупниот број на повреди на работа во 2018 година повеќе има повредени работници од машкиот пол. Така во 2018 година 490 т.е 58.0% од сите повреди се регистрирани кај работниците, а 356 т.е. 42.0% се повреди забележани кај работничките. Податоците за структурата на повредите на работа според пол во периодот од 2017-2018 година се прикажани во Табела број 2 и Графикон број 2.

Табела број 2 ПОВРЕДИ НА РАБОТА СПОРЕД ПОЛ ВО ПЕРИОДОТ ОД 2017-2018 ГОДИНА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Стопанска дејност	2017			2018		
	Вкупно	мажи	жени	Вкупно	мажи	жени
	број	број	број	број	број	број
01 Индустија и рударство	397	262	135	301	192	109
02 Земјоделство и рибарство	14	9	5	8	6	2
03 Шумарство	5	4	1	18	15	3
04 Водостопанство	4	3	1	6	3	3
05 Градежништво	31	27	4	37	33	4
06 Сообраќај и врски	51	42	9	69	50	19
07 Трговија	44	24	20	49	33	16
08 Угостителство и туризам	10	5	5	10	8	2
09 Занаетчиство и лични услуги	4	1	3	8	7	1
10 Стамбено-комунални дејности	12	9	3	14	12	2
11 Финансиски и други услуги	8	5	3	9	8	1
12 Образование и култура	23	7	16	22	6	16
13 Здравство и социјална заштита	143	28	115	123	23	100
14 Општествено политички организации	194	135	59	3	1	2
15 Останати осигурани лица	171	106	65	169	93	76
ВКУПНО	1111 (100.0%)	667 (60.0%)	444 (40.0%)	846 (100.0%)	490 (58.0%)	356 (42.0%)

*Извор: Институт за јавно здравје на РСМ

Графикон број 2 ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ НА ПОВРЕДИТЕ НА РАБОТА СПОРЕД ПОЛ ВО 2017-2018 ГОДИНА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Најзначаен индикатор за проценка на движењето на повредите на работа претставува користењето на стандардни статистички индикатори. Според единствената методологија за следење на повредите на работа (ESAW) индикаторот кој се користи за утврдување на движењето на повредите на работа во испитуваниот период, што истовремено овозможува и споредување на утврдените вредности, односно компаративно прикажување во однос на состојбите регистрирани во други земји и региони е индексот на инциденција.

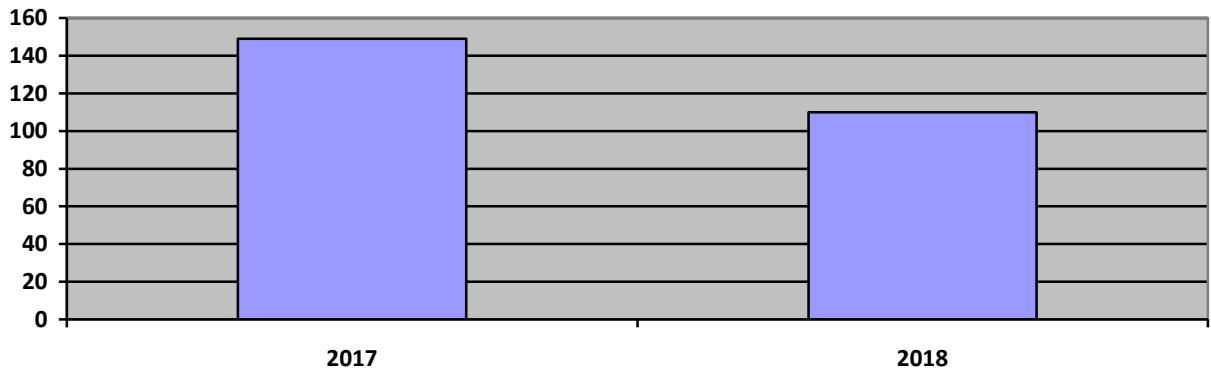
Овој статистички индикатор уште се нарекува и стапка на повреди на работа. Со употребата на овој статистички индикатор бројот на регистрирани повреди се пресметува во однос на 100.000 работници. Така, во 2018 година стапката на повреди на работа во Република Северна Македонија изнесува 110.0/100.000. Тоа значи дека во текот на годината на секои 100.000 работници се повредиле 110 работници, што во однос на претходната година претставува намалување од 26.0%.

Податоците за движење на стапката на повреди на работи во Република Северна Македонија за периодот од 2017-2018 година се прикажани на Табела број 3 и Графикон број 3.

Табела број 3 СТАПКА НА ПОВРЕДИ НА РАБОТА НА 100.000 ВРАБОТЕНИ ВО ПЕРИОДОТ ОД 2017-2018 ГОДИНА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Стапка на повреди	2017	2018
Вкупно повреди на работа	1111	846
Број на вработени	745206	771806
Стапка на повреди на 100 000 вработени	149.1	110.0

Графикон број 3 ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ НА СТАПКА НА ПОВРЕДИ НА РАБОТА НА 100.000 ВРАБОТЕНИ ВО ПЕРИОДОТ ОД 2017-2018 ГОДИНА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Во структурата на вкупниот број на повреди на работа во 2018 година според град најголем број на повредени работници се регистрирани во Скопје вкупно 438 т.е. 52.0%. Потоа следува Велес со 168 (20.0%), Битола со 119 (14.0%) и Кавадарци со 68 (8.0%) од вкупниот број на регистрирани повреди на работа за периодот од 2018 година.

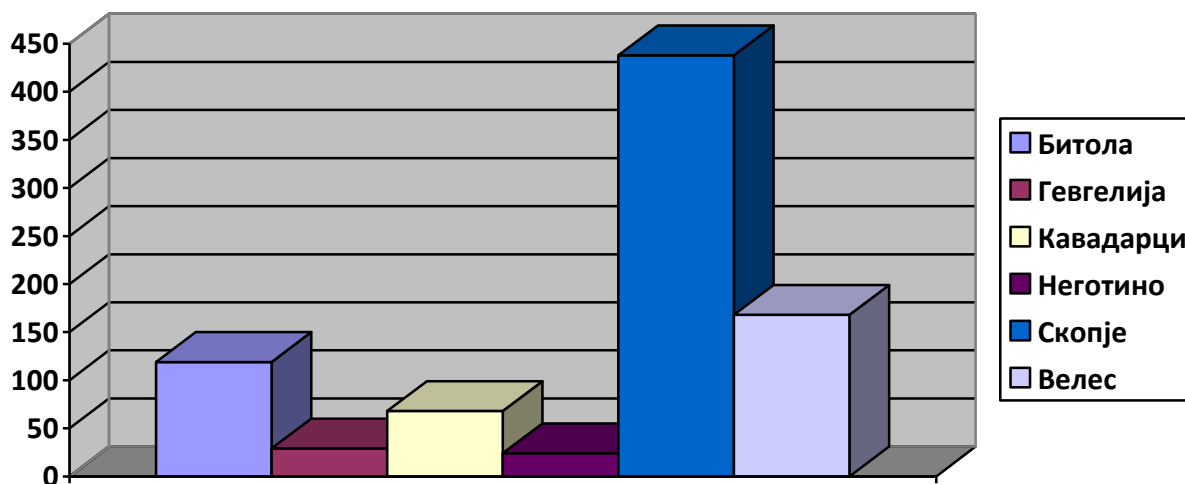
Според добиените податоци во текот на 2018 година не се регистрирани смртни случаи поради повреда на работа.

Податоците за структурата на повредите на работа според град во периодот од 2017-2018 година се прикажани во Табела број 4 и Графикон број 4.

Табела број 4 ПОВРЕДИ НА РАБОТА СПОРЕД ГРАД ВО ПЕРИОДОТ ОД 2017-2018 ГОДИНА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

ГРАД	МАЖИ	ЖЕНИ	ВКУПНО	
			Број	%
Битола	72	47	119	14.0
Гевгелија	26	3	29	3.0
Кавадарци	40	24	68	8.0
Неготино	17	7	24	3.0
Скопје	253	185	438	52.0
Велес	68	87	168	20.0
ВКУПНО	476	353	846	100.0

Графикон број 4 ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ НА ПОВРЕДИТЕ НА РАБОТА СПОРЕД ГРАД ВО ПЕРИОДОТ ОД 2017-2018 ГОДИНА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

ЗАКЛУЧОЦИ

1. Во текот на 2018 година се забележани вкупно 846 повреди на работа, што претставува намалување во однос на претходната извештајна година од околу 24.0%.
2. Во структурата на регистрираните повреди на работа во 2018 година и понатаму најголем број се оние забележани во индустријата и рударството и тоа вкупно 301 повреди или 36.0% од вкупниот број на регистрирани повреди во Република Северна Македонија во 2018 година. Во однос на 2017 година нивниот број е намален за 24.0%.
3. Потоа следуваат повредите регистрирани кај останати осигурени лица (вработени кај приватни работодавачи и лица кои што вршат самостојна професионална дејност) кои во структурата на вкупните повреди на работа учествуваат со 20.0%. Станува збор за 169 повреди, а во однос на 2017 година нивниот број е намален за 1.0%.
4. На трето место во структурата на повредите во 2018 година се повредите во здравство и социјална заштита со вкупно регистрирани 123 повреди т.е. 14.0%. Во однос на 2017 година нивниот број е намален за 14.0%.
5. На четврто место според бројот на регистрирани повреди на работа се повредите регистрирани во дејноста сообраќај и врски. Станува збор за вкупно 69 повреди односно 8.2% од сите повреди на работа.
6. Во структурата на вкупниот број на повреди на работа во 2018 година повеќе има повредени работници од машкиот пол. Така во 2018 година 490 т.е 58.0% од сите повреди се регистрирани кај работниците, а 356 т.е. 42.0% се повреди забележани кај работничките.
7. Стапката на повреди на работа во 2018 година во Република Северна Македонија изнесува 110/100.000. Тоа значи дека во текот на годината на секои 100.000 работници се повредиле 110 работници, што во однос на претходната година претставува намалување од 26.0%.

8. Во структурата на вкупниот број на повреди на работа во 2018 година според град најголем број на повредени работници се регистрирани во Скопје вкупно 438 т.е. 52.0%. Потоа следува Велес со 168 (20.0%), Битола со 119 (14.0%) и Кавадарци со 68 (8.0%) од вкупниот број на регистрирани повреди на работа за периодот од 2018 година.
9. Според добиените податоци во текот на 2018 година не се регистрирани смртни случаи поради повреда на работа.

ПРЕДЛОГ-МЕРКИ

1. Неопходно е воспоставување на интегриран систем за следење и пријавување на повредите на работа и професионалните болести кој би овозможил евидентирање и регистрирање на сите повреди на работа и професионални болести.
2. Институт за јавно здравје на Република Северна Македонија располага со кадровски и технички услови, во соработка со релевантните установи од областа на статистиката во нашата држава и со релевантните извештајни единици/субјекти да обезбеди имплементација на еден ваков систем, кој би овозможил директно online пријавување на овие состојби од страна на избраниот доктор, како и вклучување на докторите специјалисти по медицина на труд, овластените установи за медицина на труд и правните субјекти за безбедност на работа во системот.
3. Основа за ваков пристап претставува Законот за евиденции во областа на здравството (Сл. Весник бр. 20/2009) и неговите понатамошни измени (Сл. Весник бр. 53/11 и 164/13), со кои се воспоставува Националниот систем за електронски евиденции во здравството. Овој закон ја воведува обврската за сите здравствени работници/установи за пополнување на индивидуалните пријави за повреди на работа и за професионални болести. Со оглед на реалната претпоставка дека секој болен и повреден работник би се јавил кај својот избран (матичен) доктор за утврдување на дијагнозата, дефинирање на терапискиот пристап и оценката на работната способност, јасно е дека единствено на таков начин може да се обезбеди многу висок опфат во пријавувањето на повредите на работа и професионалните болести.
4. Институтот за јавно здравје на Република Северна Македонија е овластен носител на здравствената статистика за евиденциите што се водат во здравствените установи: индивидуалната евиденција т.е. индивидуалните пријави за одделни болести и состојби и збираната евиденција за видот и обемот на извршената работа.

5. Отпочнувањето на пријавувањето на повредите на работа и на професионалните болести е предуслов за да може во Институтот за јавно здравје на Република Северна Македонија да се воспостават соодветните регистри – Регистар за професионални болести и Регистар за повреди на работа. Индивидуалните пријави за повреди на работа и за професионални болести се достапни на интернет страницата на Институтот за јавно здравје на Република Северна Македонија (<http://www.iph.mk/dejnosti/sektor-za-zdravstvena-ekologija/oddelenie-za-medicinana-trud-i-procenka-na-zdravstveni-rizici/>)

6. Збирните евиденции за обемот и видот на извршената работа во овластените установи за безбедност на работа и за медицина на труд работа се основа за утврдување на состојбите, како и за планирање на развојот на безбедноста и здравјето на работа во Република Северна Македонија. Во периодот 2013-2015 година од страна на Институтот за јавно здравје беа изготвени извештајните обрасци за збирна евиденција за видот и обемот на извршената работа во овластените установи за медицина на труд и соодветни извештаи за извршената работа во правните субјекти за безбедност на работа. Тие се исто така достапни на интернет страницата на Институтот за јавно здравје на Република Северна Македонија.
(<http://www.iph.mk/dejnosti/sektor-za-zdravstvena-ekologija/oddelenie-za-medicinana-trud-i-procenka-na-zdravstveni-rizici/>).

7. Од септември 2016 година се отпочна со прибирање на податоците од установите за медицина на труд, но за жал тој процес не беше соодветно следен и од овластените правни субјекти за безбедност на работа. Институтот за јавно здравје во текот на 2017 изработи упатството за водење на индивидуалната евиденцијата за повреди на работа и професионални болести и збирна евиденција за работа на овластените установи за медицина на трудот и на правните субјекти за безбедност на работа.

8. Институтот за јавно здравје на Република Северна Македонија ќе одржи обуки на сите лица кои учествуваат во процесот на пријавување на повредите на работа и професионалните болести – лицата за безбедност на работа во претпријатијата, докторите од примарна здравствена заштита, овластените здравствени установи за здравје и овластените здравствени установи за безбедност на работа, како и инспекторите за труд.

9. Како прилог кон заложбите за воспоставување на интегриран национален систем за статистика во областа на безбедноста и здравјето кој би бил хармонизиран со Европските регулативи и со добрите практики на Меѓународната организација на трудот, Институтот за јавно здравје на Република Северна Македонија во 2015 година ја објави Меѓународната класификација на професионалните болести и повреди на работа. Целта на оваа публикација е да се овозможи што побрза, поуспешна и поефикасна обука на здравствените работници за водење на оваа евиденција.